

MITOLOGIA

Kilka słów wstępu...

Mitologia grecka i rzymska jest zbiorem mitów związanych z religią starożytnych Greków, a następnie Rzymian. Grecy bogowie olimpijscy, nad którymi panuje Zeus, mają swoich odpowiedników w mitologii rzymskiej, choć występują pod innymi imionami. W starożytnym Rzymie Zeus staje się Jowiszem, jego brat Posejdon Neptunem, Afrodyta przybiera miano Wenus, Artemida staje się Dianą, Hermes Merkurym, i tak dalej. Warto wiedzieć, że większość z dwunastu bogów olimpijskich użyczyła swoich imion planetom naszego układu słonecznego.

W mitologii, oprócz bogów Olimpu, występują także tytani, na przykład straszliwy Kronos, będący ojcem Zeusa, Hery, Hadesa oraz Posejdona. Tytani należą do pierwszych bóstw mitologii greckiej i rzymskiej, a bogowie olimpijscy są ich potomkami

AFRODYTA – WENUS

Afrodyta, jedna z córek Zeusa, zrodziła się z morskiej piany i wyszła z muszli. Jej narodziny zostały przedstawione przez włoskiego malarza Botticellego na słynnym obrazie „Narodziny Wenus”.

Piękna Afrodyta jest boginią miłości, urody oraz małżeństwa. Często jest przedstawiana z ozdobami w postaci złotego naszyjnika oraz paska, podarowanego jej przez ojca w dniu jej zaślubin z Hefajstosem, bogiem ognia i kowalstwa. Jej atrybutami są jabłko, granat, róża oraz lustro. Towarzyszą jej także liczne zwierzęta: łabędzie, zające, gołębnice, a także muszle.

Pewnego razu bogini niezgody wpadła w złość, ponieważ nie zaproszono jej na wesele dwojga olimpijskich bóstw. Na stół weselny rzuciła więc jabłko z napisem „Dla Najpiękniejszej”. Aby rozstrzygnąć spór pomiędzy swoją żoną Herą oraz dwiema córkami, Ateną i Afrodytą, które rościły sobie prawa do jabłka, Zeus poprosił o pomoc Parysa, królewicza trojańskiego. On to właśnie miał pogodzić zwaśnione boginie. Parys wybrał Afrodytę, boginię piękna i miłości. W podziękę Afrodyta podarowała Parysowi miłość pięknej Heleny, żony króla Sparty Menelaosa. Niestety, miłość Parysa i Heleny dała początek wojnie trojańskiej. Dziś także używa się pojęcia „jabłko niezgody” na określenie przedmiotu waśni i sporów.

APOLLO – FEBUS

Apollo jest bogiem sztuki, śpiewu oraz muzyki. W V wieku został także bogiem Słońca! Był bliźniaczym bratem Artemidy, bogini łowów oraz opiekunki młodych dziewcząt, synem Zeusa i tytanidy Leto.

Zazwyczaj przedstawiany jest jako piękny złotowłosy mężczyzna, w rydwanie i z lirą w dłoni. Ale często także występuje jako groźny wojownik, wyjątkowo zręcznie posługujący się łukiem i nie wahający się ukarać tych, których zachowanie mu się nie podoba. Apollo jest wielkim uwodzicielem, ale nie znosi, gdy mu się stawia opór. Kasandra, trojańska królowna, która pozostała nieczuła na zaloty Apolla, również została przez niego ukarana. Otrzymała dar przepowiadania przyszłych nieszczęść, ale nigdy nikt nie miał w te przepowiednie uwierzyć. Obecnie nadal używa się określenia „kasandryczny” w odniesieniu do przepowiedni związanych z niepowodzeniem lub nieszczęściem.

Odkąd Apollo zabił węża Pytona w greckim mieście Delfy i zajął tamtejszą świątynię, czczony był w całej Grecji jako bóg wieszczący, to znaczy taki, który przepowiada przyszłość. Pytia, wyrocznia delficka, to kobieta, za pośrednictwem której Apollo wieszcy czasami przykre wydarzenia. To właśnie Pytia przepowiedziała Edypowi ciężącą nad nim strasliwą klątwę – miał nie tylko zabić swojego ojca, ale także poślubić własną matkę!

ARTEMIDA – DIANA

Jest boginią łowów, dzikiej przyrody oraz niewinności, opiekunką młodych dziewcząt, późniejszą boginią Księżycy, bliźniaczą siostrą pięknego Apolla, córką tytanidy Leto i Zeusa.

Artemida często przedstawiana jest w lesie lub w górach, z łukiem w dłoni, w towarzystwie łani symbolizującej jej czystość, ponieważ postanowiła nigdy nie wychodzić za mąż. Otaczają ją również psy, żółw oraz cztery jelenie o złotych rogach ciągnące jej rydwan.

Podobnie jak jej brat, będący patronem miasta Delfy, Artemida jest patronką miasta Massalii, czyli obecnej Marsylii! Jest surową boginią, nigdy nie waha się ukarać tych, którzy nie okazują szacunku bogom. Pewnego młodzieńca, który obserwował ją nagą podczas kąpieli w rzece, przemieniła w jelenia i sprawiła, że został rozszarpany przez psy.

Tak jak jej bracia i siostry, ona również pojawia się w wojnie trojańskiej. Zniewazona przez króla Agamemnona, który zabił łanię w jednym z jej sanktuariów, uniemożliwiła greckim statkom opuszczenie plaż, zsyłając wielką wicherę. Aby ją przebłagać, Agamemnon zgodził się podarować jej swoją córkę Ifigenię, która została jedną z jej kapłanek.

GAJA – TELLUS

Wyłoniona z Chaosu Gaja jest pierwszą spośród wszystkich bóstw. Na niej właśnie spoczął trudny obowiązek zaludnienia Ziemi. Jako bogini-matka dała życie wszystkim ziemskim żywiołom, takim jak niebo, morza czy góry, a także jest rodzicielką tytanów oraz cyklopów. Rzymianie także czcili Gaję, ale pod innym imieniem – Tellus, co w dosłownym tłumaczeniu oznacza „ziemię żywicielkę”.

Z jednej strony Gaja jest szczodra i hojna, ale z drugiej strony chętnie organizuje bunty wśród swoich potomków, a także doprowadza do śmierci swoich małżonków. Z pomocą Kronosa zgładziła swojego pierwszego męża Uranosa, boga wiatru, ponieważ nie godziła się na pożeranie przez niego swoich dzieci.

Gaja przedstawiana jest często jako postawna kobieta z welonem. Jej atrybutami są niebo oraz ziemia.

HERMES –MERKURY

Hermes jest posłańcem bogów, opiekunem podróżnych, kupców, a także złodziei. Jest jednym z olimpijskich bogów, synem Zeusa i Mai, córki tytana Atlasa.

Przedstawiany jako młodzieniec, zawsze ze skrzydlatymi butami i hełmem, którym zawdzięcza swoją legendarną szybkość. W dłoni stale dzierży laskę zwaną kaduceuszem, wokół której wiją się dwa węże. Obecnie kaduceusz jest symbolem farmaceutów!

Podobnie jak jego bracia i siostry, chętnie miesza się do ludzkich spraw. Dwukrotnie ratuje Odyseusza, króla Itaki – pomaga mu uciec z niewoli od pięknej nimfy Kalipso, a następnie podaruje mu magiczną roślinę, chroniącą go przed czarami straszliwej czarodziejki Kirke, która zamieni towarzyszy Odyseusza w świnie.

POSEJDON – NEPTUN

Syn Rei oraz Kronosa, wnuk Gai, bogini przyrody, oraz brat Zeusa, boga olimpijskiego. W chwili narodzin Posejdon został połknięty przez swojego ojca Kronosa, który obawiał się, że jedno z jego dzieci pozbawi go tronu. Wraz ze swoimi braćmi i siostrami został następnie ocalony przez Zeusa.

Jest bogiem mórz i oceanów, a także trzęsień ziemi oraz rzek. W swej dłoni zawsze dzierży trójząb i często towarzyszy mu delfin, koń oraz byk.

Posejdon posiadał liczne potomstwo, ponieważ był żonaty aż sześciokrotnie! Bez wątpienia jego najbardziej znanym potomkiem jest jego najmłodsze dziecko, straszliwy cyklop Polifem, z którym zmierzy się Ulisses, król Itaki i sławny bohater wojny trojańskiej. Powracając z niej, Ulisses odbył prawdziwie długą podróż. Kiedy wraz ze swoimi towarzyszami podróży dotarł do kraju Cyklopów, został uwięziony przez cyklopa Polifema i chcąc zbiec, musiał pozbawić go oka! Aby pomścić swojego syna, Posejdon zrobił wszystko, co w jego mocy, by utrudnić Ulissesowi powrót do domu, do Itaki, do żony Penelopy, która musiała na niego czekać aż 10 długich lat. Historia Ulissesa została opowiedziana przez Homera w „Odysei”.